

RISØR KOMMUNE

Tiltaksplan for bedre levekår blant barn og unge

Vedtatt av Risør bystyre 21.03.2013, politisk sak 21/13, arkivsak 2010/282

Risør - for gjestfrihet, nyskaping og mangfold

Økt bosetting og livskvalitet gjennom forebygging, bevaring, vekst og utvikling.

Forord

Prosjektet “Likeverdig samhandling” har siden oppstart i 2010 vært innom de klassiske fasene i et prosjekt – både medgang og motgang – følelsen av å være på leit og følelsen av å ha funnet veien. Hvordan de ulike tiltak og den totale innsatsen skal vektes, har det vært en sunn meningsutveksling omkring. Styringsgruppa og prosjektgruppa er stolte av “Tiltaksplanen” som legges fram til politisk behandling 2013. Det formaliserte arbeidet med frivillige organisasjoner har vært en berikelse og en suksessfaktor i arbeidet.

De sentrale begrepene i “Likeverdig samhandling” kan forkortes med bokstavene D – A – F!

D for deltakelse

A for aktivitet

F for familieperspektiv

Dette må stå fram som fundamentet i det fremtidige arbeidet med å bedre levekårene for utsatte grupper i Risør kommune.

Deltakelse, aktivitet, familieperspektiv harmonerer bra med hva myndighetene sier om nasjonale mål og hovedprioriteringer innenfor tiltak rettet mot bekjempelse av fattigdom:

- Å gi alle mulighet til å komme i arbeid
- Å gi alle barn og unge mulighet til å delta og utvikle seg
- Å bedre levekårene for de vanskeligst stilte

Prosjektets tidlige fase, da mange var kritiske og utålmodige, var kanskje en av de viktigste. Perioden ble brukt til å kartlegge, bevisstgjøre samt bygge nettverk og kompetanse. Selv erfarne offentlig ansatte uttalte i kartleggingen 2010/2011 at en hadde tradisjon for å ha stort fokus på “enkeltbruker”, men ikke maktet å ha et systematisk “familieperspektiv”.

“Likeverdig samhandling” skal nå over fra prosjekt til drift. Prosjektet har den siste perioden vært tett knyttet til praksisfeltet, og en del tiltak er både prøvd ut og satt i drift. Dette gir grunnlag for optimisme. Det finnes ingen snarveier i arbeidet med våre dokumenterte levekårsutfordringer - bare hardt systematisk arbeid. Dette gir grunnlag for ydmyk nøktern optimisme.

To viktige faktorer i levekårsutfordringene som ikke prosjektet har lagt mye vekt på er; (1) politiske beslutninger som fattes sentralt, og (2) den verdien de små enkeltstående tiltakene utgjør i hverdagen: “øyne som ser”, “en god nabo”, “en utstrakt hånd”. Vårt håp er likevel at arbeidet som gjøres kan være til inspirasjon.

En takk til alle som har deltatt i arbeidet så langt. En takk til alle som vil være med å dra dette videre.

For styringsgruppa,

Bjørn Haugersveen,

leder av Enhet for kvalifisering, og prosjektansvarlig for prosjekt Likeverdige Samhandling.

INNHOOLD

1) Vedtak.....	2
2) Sammendrag og anbefaling.....	3
3) Innledning	4
4) Nasjonale og regionale føringer	6
5) Dagens situasjon i Risør.....	10
6) Målsettinger med Risør kommunes innsats for å redusere fattigdom.....	14
7) Tiltaksplan.....	16
Vedlegg 1: utfordringer i kommunale tjenester og frivillige organisasjoner	21
Vedlegg 2: Tallmateriale med kommentarer	27
Vedlegg 3: Tiltakskordinator – erfaringer så langt	29
Vedlegg 4: Arbeid for styrket familiefokus	30
Vedlegg 5: Opplevelseskort/Aktivitetskort.....	31
Vedlegg 6: Erfaringer med Kiwanismodellen og Frelsesarmeen	32

1) Vedtak

Saksprotokoll i Bystyret - 21.03.2013

Knut Henning Thygesen, R, fremmet følgende forslag til nytt pkt. 6:

For å styrke levekårene for barn og unge i tråd med Tiltaksplanen, ønsker bystyret å øremerke ytterligere 150000 til denne satsingen, slik at enhetene som er engasjert i denne satsingen samlet sett får styrket sine budsjetter. Rådmannen kommer tilbake med forslag til finansiering ved Årsavslutningen for regnskapet i mai. Enhetene som er engasjert i denne satsingen legger fram et samlet forslag til hvordan pengene best kan anvendes.

Rådmannen fremmet følgende forslag til tillegg i pkt. 5:

Kr 100 000,- dekkes av disposisjonsfond

Voteringer:

Pkt. 1 – 4 i helse- og omsorgskomiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Pkt. 5 i helse- og omsorgskomiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Rådmannens tilleggsforslag til pkt. 5 ble enstemmig vedtatt.

Knut Henning Thygesens forslag til nytt pkt. 6 ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

1. “Tiltaksplan for bedre levekår blant barn og unge”¹ vedtas.

2. Politikerne holdes orientert om det videre arbeidet gjennom årlig orientering i “Helse og omsorgskomiteen” og “Oppvekstkomiteen”, første gang i november 2013.

3. Aktuelle tiltak søkes innarbeidet i kommunens budsjetter og planverk.

4. Tiltakskoordinator videreføres og det etableres “Ungteam” på NAV. For 2013 gjennomføres dette innenfor dagens rammer gjennom intern omdisponering i NAV.

5. Det opprettes en kommunal aktivitetskasse, som supplement til dagens offentlige og private innsats. For 2013 settes av kr. 100 000,-, som dekkes av disposisjonsfond.

Likeverdig samhandling er en viktig del av det å bedre levekårene, innrettet mot barna. Det er nødvendig at arbeidet med likeverdig samhandling får økonomiske midler ut over egne budsjetter for å videreutvikle dette arbeidet. Det vises bl.a. til at de enhetene som først og fremst er engasjert i denne satsingen for 2012 gikk i underskudd.

6. For å styrke levekårene for barn og unge i tråd med Tiltaksplanen, ønsker bystyret å øremerke ytterligere 150000 til denne satsingen, slik at enhetene som er engasjert i denne satsingen samlet sett får styrket sine budsjetter. Rådmannen kommer tilbake med forslag til finansiering ved Årsavslutningen for regnskapet i mai. Enhetene som er engasjert i denne satsingen legger fram et samlet forslag til hvordan pengene best kan anvendes.

¹ Planen er utarbeidet som en *Tiltaksplan for forebygging av fattigdom blant barn og unge*, men planens tittel ble endret ved behandling i helse- og omsorgskomiteen og bystyret. Forebygging av fattigdom er et sentralt element i bedring av levekår, mens en plan for å bedre levekår generelt optimalt sett burde ha fokus på også andre områder.

2) Sammendrag og anbefaling

Denne planen er basert på arbeidet til prosjektgruppa for bekjempelse av fattigdom (Likeverdig samhandling) og videre utvikling innen området. Levekår og fattigdom er uuttømmelige tema. Det kan alltid graves bredere (flere områder som kan ha en relevans) – og dypere (på individnivå). Eksempelvis er bolig en forutsetning for å trygge gode levekår og livskvalitet for barn og unge. God bolig og gode boligområder fremmer helse, trivsel og identitet. Dette området er hensyntatt i Boligsosial handlingsplan, og behandles ikke spesielt her.

Det er mye mørketall i statistikken, og det er ikke alltid gitt hvem som oppfatter seg som fattig, eller hvilke barn som hindres fra å delta i aktiviteter grunnet økonomiske eller andre begrensninger i familiens situasjon. Tiltakene her er derfor rettet mot større antall og flere grupper enn primærmålgruppen for prosjektet det opprinnelig ble gitt tilskudd til, nemlig barn med forsørgere som er langtidsmottakere av sosialstønad. En annen viktig begrunnelse for dette valget er at bygging av nettverk på tvers av sosiokulturelle og sosioøkonomiske grupper er vesentlig for fattigdomsbekjempelse. På denne måten kan den enkeltes sosiale mobilitet, det vil si mulighet til å gå bort fra sin sosiale gruppe og bli akseptert i en annen styrkes.

Innvandrere er særlig utsatt i forhold til fattigdom. I Risør er det satt inn flere tiltak for å bidra til å øke innvandreres deltakelse og inkludering i lokalmiljøet. I prosjektmedarbeidernes samtaler med tjenesteutøverne er imidlertid denne gruppen sjelden nevnt og glir dermed inn i det generelle bilde av de utfordringene tjenestene nevner. Særskilt fokus på tilleggsutfordringer blant innvandrere med dårlig økonomi kan være relevant i tiden som kommer, med tanke på at innvandrere er sterkt representert i lavinntektsgruppen.

Tiltakene her kommer i tillegg til, eller skal bidra til bedre utnyttelse av, allerede etablerte tiltak til barn og deres foresatte. Tiltakskoordinator og det nyetablerte ungdomsteamet i NAV er sentrale i dette. Prosjektet har vist at fokus på unge under 25 år har hatt en positiv effekt og bør prioriteres i det videre arbeidet. Familiefokus i praksis er en særlig utfordring, men prosjektet har bidratt til å skape en felles plattform å bygge videre på.

Få tiltak i denne planen forventes å gi umiddelbare resultater som vil bli synlige i statistikk, budsjett og regnskap. Kommunens arbeid for å redusere barnefattigdom spesielt, og bedre innbyggernes levekår generelt, har gjennom prosjektet *Likeverdig samhandling* vektlagt å finne frem til endringer på systemnivå med henblikk på en **langsiktig og varig effekt**. Det vil si, å endre måten kommunen samhandler med andre, og hvordan kommunale tjenester utøves, slik at vi faktisk bidrar til å redusere fattigdom i barnefamilier og bedre den enkeltes levekår. Det er behov for å identifisere utfordringene og finne motiverende og kreative løsninger – det vi gjerne kaller “den gode praksis”.

3) Innledning

Norge er et av verdens rikeste land og forekomsten av fattigdom er lav sammenliknet med andre land. Men også hos oss finner vi mennesker som står utenfor viktige sosiale arenaer på grunn av dårlig økonomi eller dårlige levekår. Ofte henger dårlig økonomi og dårlige levekår sammen. Dersom personer blir stående utenfor arbeid og andre viktige arenaer over tid, øker dette faren for varig utenforskap. Dette har store omkostninger for den enkelte og for samfunnet som helhet. Det er særlig grunn til bekymring når det gjelder barn og unge.

Joakim Lystad, Arbeids- og velferdsdirektør oktober 2012, i forord til NAV-rapporten “*Fattigdom og levekår i Norge - status 2012*”

I Norge snakker vi altså om *relativ fattigdom*. I et samfunn hvor det i økende grad koster penger å delta, vil lav inntekt få konsekvenser for barna. Barn i familier med lav inntekt kan lett bli holdt utenfor viktige arenaer for læring. Dette har konsekvenser for utdanning, yrkesvalg og helse, og bidrar til at fattigdom går i arv. Det kan se ut til at vi i vår iver etter å hjelpe og våre gode ønsker for andre mennesker, faktisk glemmer å lytte til dem det gjelder. Fra tidlig i barndommen læres barn - og særlig barn av såkalte ressursvake foreldre - at deres egne løsninger og tanker ikke har noen verdi, mens det forventes at de skal være i stand til å ta ansvar for eget liv i voksen alder. Og klarer de ikke det, tar tjenesteapparatet over styringen - satt på spissen. På den måten kan en tenke seg at fattigdommen konserveres fordi menneskene mister etter hvert grepet om eget liv, egen utvikling og troen på at livet kan bli annerledes.

Mye av vårt arbeid med fattigdomsproblematikk blant barn har i løpet av den siste tiden endret status fra å være organisert i et prosjekt rettet inn mot å øke fokus og kompetanse rundt aktuelle problemstillinger, til å være en mer eller mindre integrert del av Kvalifiseringsenhetens, og kommunens tjenesteutøvelse. Arbeidet er svært relevant sett i lys av de lovene vår virksomhet tar utgangspunkt i, og hverdagen til en dessverre ikke ubetydelig del av kommunens innbyggere.

“*Fattigdom og levekår i Norge - status 2012*” viser blant annet til at

- 1 av 4 sosialhjelpsmottakere hadde barn under 18 år
- 1 av 3 var innvandrere eller hadde innvandrerforeldre
- 4 av 10 barn i familier med vedvarende lavinntekt har innvandrerbakgrunn
- Det er særlig barn med foreldre utenfor arbeidslivet, barn av enslige forsørgere og barn i barnerike innvandrerfamilier som lever med vedvarende lavinntekt
- Barn i lavinntektsfamilier benytter sjeldnere SFO og barnehage, har dårligere/mer utrygg bosituasjon og har ofte dårligere helse

² NAV-rapporten “*Fattigdom og levekår i Norge - status 2012*”,
<http://www.nav.no/Om+NAV/Tall+og+analyse/Analyser/NAV+rapportserie/Andre+rappporter/Fattigdom+og+lev%C3%A5r+i+Norge+%E2%80%93+status+2012.324929.cms>

- Lav grad av sysselsetting blant innvandrere, spesielt blant innvandrerkvinnene
- Tilsyn som er foretatt med NAV hittil tyder på at det tas avgjørelser der barns behov ikke blir tilstrekkelig ivaretatt

Fylkeslegen i Aust-Agder minner kommunene om at *“I mange familier vil det være barn, dere må i alle fall sjekke om det er det. Sikre alltid at dere har med dere et familiefokus.”*

Bystyret forutsetter at vi *“...har faste rutiner for å sikre best mulig samhandling på tvers av kommunale driftsenheter slik at alle barn med spesielle behov følges opp på en god måte. Dette gjelder også samhandling mellom private barnehager”*. (Bystyret, PS 85/10)

Det har vært arbeidet med samhandlingshåndboka “Sammen på tvers” over de siste par årene, og første utgave har blitt ferdigstilt gjennom prosjektet Likeverdig samhandling. Arbeidet har blant annet synliggjort at det for en familie i en presset situasjon er irrelevant *hvem i kommunen* som ikke har gjort jobben sin, og at det er avgjørende at kommunen samarbeider om felles mål og står fram med én stemme. Det handler om struktur (prosjektene, samhandlingshåndboka, lovverk med mer), men ikke minst *kultur*. Kommunens Verdidokument er viktig; at vi gjør hverandre gode.

Kvalifiseringsenheten vil i 2013 jobbe målrettet med samhandling og vurdere organisatoriske endringer dersom det viser seg å være nødvendig. Enheten vil ha fortsatt fokus på deltakelse, aktivitet og familieperspektiv, og sikre at prosjektet Likeverdig samhandling har satt sine spor i virksomhetene etter endt prosjektperiode. (Virksomhetsplan for Enhet for kvalifisering 2013)

4) Nasjonale og regionale føringer

4.1 RELEVANTE LOVER

Utdrag av de mest relevante lovene i denne sammenheng:

Lov om sosial tjenester i NAV, § 1: Formålsparagrafen: *Formålet med loven er å bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet, herunder at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig, og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet. Loven skal bidra til at utsatte barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud. Loven skal bidra til likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer.*

§ 18. Stønad til livsopphold: *De som ikke kan sørge for sitt livsopphold gjennom arbeid eller ved å gjøre gjeldende økonomiske rettigheter, har krav på økonomisk stønad. Stønaden bør ta sikte på å gjøre vedkommende selvhjulpen.*

Barnevernloven, § 1-1. Lovens formål: *Formålet med denne loven er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår.*

§ 3-2. Samarbeid med andre deler av forvaltningen: *Barneverntjenesten skal medvirke til at barns interesser ivaretas også av andre offentlige organer. Barneverntjenesten skal samarbeide med andre sektorer og forvaltningsnivåer når dette kan bidra til å løse oppgaver som den er pålagt etter denne loven. Som ledd i disse oppgavene skal barneverntjenesten gi uttalelser og råd, og delta i den kommunale og fylkeskommunale planleggingsvirksomhet og i de samarbeidsorganer som blir opprettet.*

Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven), § 1-1. Lovens formål: *Lovens formål er særlig å:*

- 1. forebygge, behandle og tilrettelegge for mestring av sykdom, skade, lidelse og nedsatt funksjonsevne,*
- 2. fremme sosial trygghet, bedre levevilkårene for vanskeligstilte, bidra til likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer,*
- 3. sikre at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig og til å ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre,*
- 4. sikre tjenestetilbudets kvalitet og et likeverdig tjenestetilbud,*
- 5. sikre samhandling og at tjenestetilbudet blir tilgjengelig for pasient og bruker, samt sikre at tilbudet er tilpasset den enkeltes behov,*
- 6. sikre at tjenestetilbudet tilrettelegges med respekt for den enkeltes integritet og verdighet og*

7. bidra til at ressursene utnyttes best mulig.

I følge **menneskerettsloven § 2** gjelder **FNs konvensjon om barnets rettigheter** av 20. november 1989 (BK) som ”norsk lov”, og av § 3 følger at de ved motstrid går foran annen norsk lovgivning. I forhold til NAVs saksområde³ får dette stor betydning fordi konvensjonen inneholder materielle og prosessuelle rettigheter med relevans for barns krav på en tilfredsstillende levestandard, hvor de mest sentrale i denne sammenheng er punktene

- 25) Barn under offentlig omsorg - Barn plassert i omsorgstiltak utenfor familiemiljøet har krav på regelmessig vurdering av behandlingen og oppholdet der.
- 26) Sosialtjenester - Staten skal sikre at barnet får den sosiale hjelpen og den økonomiske støtten det har krav på etter landets lover.
- 27) Levestandard - Barnet har rett til en levestandard som er tilstrekkelig på alle områder. Foreldrene, eller andre som har ansvar for barnet, har det grunnleggende ansvaret for å sikre de livsvilkårene som er nødvendig for barnets utvikling. Staten har plikt til å støtte de foresatte.
- 31) Lek og fritid – Barn har rett til hvile, fritid og lek, og til å delta i kunst og kulturliv.

4.2 KONSEKVENSER AV FATTIGDOM

Mange foreldre strekker seg langt for å dekke barnas behov for aktiviteter, klær og utstyr. Foreldrene bruker kredittkort, eller låner penger for å avhjelpe situasjonen. Likevel viser intervjuer med barn at de forholder seg til og bruker mye energi på å tenke på familiens økonomiske situasjon. Disse barna rapporterer om flere psykosomatiske lidelser som hodepine, trøtthet og vondt i magen. Barn og unge som berøres av fattigdomsproblematikk opplever oftere utestenging fra felles sosiale arenaer, og vil oftere oppleve vansker senere i livet for eksempel på skole og i arbeidslivet. (Tone Fløtten, Fafo⁴) En viktig oppgave for tjenestene som møter barn og unge er derfor å legge til rette for en trygg og stabil økonomi. Videre; gode boligforhold, gode læringsmiljøer i barnehage, skole og sosialt nettverk for barna, samt deres familier - uavhengig av familiens inntekt.

Fattigdom handler ikke bare om penger, *det handler like mye om menneskers opplevelse av egen verdi for samfunnet, for arbeidslivet og for det sosiale nettverket.* Men økonomisk trygghet er en forutsetning for å motvirke at fattigdomsrelaterte problemer rammer barn og ungdom. Derfor må bekjempelse av fattigdom gå i to spor:

- tiltak her og nå som skal avhjelpe barnas og familiens behov, det kan være hjelp til innkjøp av klær, utstyr, osv.
- tiltak som har langsiktige mål og skal forebygge sosial reproduksjon og

³ Lov av 10 februar 1967 om behandling i forvaltningssaker (forvaltningsloven)

⁴ Tone Fløtten, instituttssjef Fafo (Institutt for arbeidslivs- og velferdsforskning), jobber med velferdsforskning, forskning på fattigdom og sosial eksklusjon, og har skrevet boken “Barnefattigdom”, som det her vises til.

løfte familien ut av fattigdom gjennom arbeid, nettverk, egen bolig osv.

Undersøkelser viser at barn i barnevernet kommer dårligere ut enn andre barn på en rekke levekårsvariabler. Tilbud og tjenester gjennom barnevernet er dermed også viktige tiltak som retter seg mot barnets situasjon her og nå – og som bør ha et tydeligere framtidsperspektiv.

Fattigdom under oppvekst kan opptre isolert, det vil si uten at det i utgangspunktet er andre utfordringer i husholdet enn vanskelig økonomi. Om mor eller far, eller begge to, mister jobben, er det først og fremst økonomien som rammes. Men om fravær av arbeid finner sted over en viss tid, vil også selvbilde, selvtillit og mestringsopplevelse reduseres. Dette påvirker helse og fører til flere økonomiske utfordringer for familien. I andre tilfeller er det slik at det er nettopp dårlig helse (somatisk og/eller psykisk) som kan forklare fravær av arbeid og derved dårlig økonomi.

Det er derfor grunn til å anta at barn og unge som lever i hushold som over tid kategoriseres som fattige, også opplever flere negative situasjoner og hendelser samtidig. (hyppig flytting, foresatte med dårlig helse, bytte av skoler, foreldre bytter partnere, tap av venner osv.). Dette er en situasjon som er så vidt belastende for det enkelte barn og ungdom, at det kan påvirke barnets egen helse negativt. I sin tur kan det påvirke skolegang og få følger for utdanningsvalg. Bekymringen over at barn vokser opp i fattigdom knytter seg til de faktiske konsekvenser det har for barn mens de vokser opp og de konsekvenser en oppvekst med trang økonomi kan ha for framtidige livssjanser. Bekjempelse av fattigdom er altså ikke en sak for ett enkelt tjenesteområde. Dette er et samfunnsanliggende. Telemarksforskningens (mars 2011)⁵ vurdering er at det samlede bilde av oppvekst og reproduksjon av sosiale ulikheter er vår tids største humanitære utfordring i Norge.

4.3 REGJERINGENS SATSNING PÅ BEKJEMPELSE AV FATTIGDOM

Regjeringen la frem en ambisiøs handlingsplan i 2008⁶ for bekjempelse av fattigdom. Planen omfatter et eget kapittel for barn. *”Norge skal være verdens mest inkluderende samfunn. Alle skal, uavhengig av økonomisk og sosial bakgrunn, ha like muligheter, rettigheter og plikter til å delta i samfunnet. Regjeringen har satt seg mål å avskaffe fattigdom. Fattigdom skal vi aldri tåle, men motarbeide på bred front. Kampen mot fattigdom har både et langsiktig og et kortsiktig perspektiv. Den krever at vi setter av ressurser til innsats som kan forebygge at den oppvoksende generasjonen kommer i en situasjon preget av fattigdom, og den krever ressurser til innsats som kan redusere fattigdom og bedre situasjonen for de som er rammet.*

⁵ http://www.tmforsk.no/publikasjoner/detalj.asp?r_ID=1881&merket=5

⁶ http://regjeringen.no/pages/211462/Hplan_2008_fattigdom.pdf

Hovedmålet med regjeringens handlingsplan mot fattigdom er å forebygge og redusere fattigdom og sosial eksklusjon blant barn, unge og barnefamilier som mottar bistand fra sosialtjenesten. Dette skal gjøres ved å:

1. Styrke det sosiale og forebyggende arbeidet i kommunen gjennom bedre samhandling
2. Utvikle nye tiltak overfor målgruppen på systemnivå
3. Bedre samordningen av lokale tiltak
4. Styrke og utvikle kunnskap og kompetanse blant aktørene i lokalsamfunnet
5. Barn av foreldre som deltar i Kvalifiseringsprogrammet⁷, er prioritert

Siden 2008 er Regjeringens ambisjonsnivå noe justert, nå heter det at det skal arbeides for å *forebygge* og *redusere* fattigdom blant barn og unge.

⁷ NAVs program for å få utsatte grupper i arbeid og aktivitet – se <http://www.nav.no/83388.cms>

5) Dagens situasjon i Risør

KOSTRA⁸ og ulike nasjonale og regionale undersøkelser viser at Risør kommune over tid har hatt store levekårsutfordringer. Med utgangspunkt i en rekke ulike kilder ble det i 2009 beregnet at det var 81 familier med forsørgeransvar for barn under 18 år som levde av sosialstønad utover 6 måneder i Risør. Det er vanlig å estimere 2,1 barn pr. familie, og vi kan derfor regne med ca. 170 barn i Risør. Samtidig er det et høyt antall unge uføre. Til tross for økt innsats på ulike områder, ser vi ikke de ønskede resultatene innen levekår⁹. Noen forklaringer kan være: et hjelpeapparat som sviktet barna, oppvekst preget av omsorgssvikt, rus, psykiske lidelser og manglende oppfølging¹⁰.

I Risør har vi ikke noen ”typiske” områder hvor de ”fattige” bor. Det vi vet er at mange leier bolig, og jo lengre bort fra sentrum boligen er, desto billigere er det å leie. Dette fører til en mulig opphoping av fenomenet i utkantene, med isolasjon som mulig konsekvens, ettersom familien ofte ikke har penger til bil eller tilgang til offentlige kommunikasjonsmidler. Kommunen eier kun et fåtall boliger, og mange av disse er uegnet som bolig for barnefamilier.

5.1 SÆRLIGE UTFORDRINGER MED Å BEKJEMPE FATTIGDOM

Samlet har virksomhetsområdene i kommunen og NAV flere ulike tiltak i arbeidet mot fattigdom. Mens kartleggingen som ble gjennomført i forprosjektet viste at skillet mellom kortsiktige og langsiktige tiltak ofte var noe uklar, skilles det gjerne mellom lovpålagte og ikke lovpålagte oppgaver. Ikke overraskende viste kartleggingen at kommunen av ressursmessige årsaker så seg nødt til å prioritere lovpålagte oppgaver fremfor oppgaver som ikke er lovpålagte. En del tiltak som direkte eller indirekte er rettet mot bekjempelse av fattigdom tilhører sistnevnte kategori. Det har også vært en utfordring å videreføre arbeid som har vært delfinansiert med eksterne tilskuddsmidler etter endt prosjektperiode.

I arbeid med barn og unge er en i stor grad avhengig av samarbeid med barnas foreldre/foresatte. Det er en særlig utfordring å nå de som ikke deltar på foreldremøter, ikke kommer til konferansetimer, ikke deltar på sosiale arrangementer i regi av skolen eller barnehagen.

Utover dette, så de ulike tjenesteområdene noen spesifikke utfordringer. Et sammendrag av kartleggingen i forprosjektet finnes i vedlegg 1.

⁸ [KOSTRA - Kommune Stat Rapportering](#)

⁹ Fylkesmannen i Aust-Agder, 2008 ”Åssen hæ di de? Levekår og helse for ungdom i Aust-Agder 16-24 år”.

¹⁰ FoU rapport nr. 9/2009, ”Et liv jeg ikke valgte”

Det som kom fram i samtalene var:

- Manglende samhandling mellom tjenestene
- Lite kunnskap om hva andre tjenester tilbyr, mål andre tjenester har med sitt arbeid og hvordan de arbeider for å nå målene
- Generelt manglende verdiforankring, både i forhold til kommunens verdidokument og felles forståelse for hva verdiene innebærer for praktisk arbeid

5.2 GJENNOMFØRING AV PROSJEKTET LIKEVERDIG SAMHANDLING – RESULTATER SÅ LANGT

På bakgrunn av de store levekårsutfordringene i Risør vedtok Bystyret i 2009 at det skulle søkes om prosjektmidler fra Arbeids- og likestillingsdepartementet til arbeid med bekjempelse av barnefattigdom. I mai 2010 ble Risør kommune tildelt midler (kr. 730.000,-) via fylkesmannen, og prosjektet som etter hvert fikk navnet “Likeverdig samhandling” ble etablert i løpet av høsten samme år.

Prosjektet har vært organisatorisk plassert i Kvalifiseringsenheten og har hatt varierende ressursinnsats fra ulike fagområder. Forprosjektet konkluderte med at varige resultat krever endringer på systemnivå. Gjennom prosjektgruppas arbeid ble følgende satsningsområder definert:

- Kompetanseheving
- Samhandling
- Medvirkning
- Bevisstgjøring i lokalsamfunnet

Gjennom andre prosjekter i kommunen er det startet et godt arbeid i forhold til forebygging og tidlig intervensjon. Erfaringer og lærdom fra disse prosjektene bidrar til en helhetlig tenking omkring barn, familie, utdanning og oppvekst i Risør kommune.

Prosjektgruppa har blant annet vært i dialog med NAV, barnevernstjenesten, barne- og ungdomsteamet, sosiallærer på ungdomskolen og prosjektleder for prosjektet ”Barn i rusfamilier”. Det er gjennomført dialogsamlinger i skolene, barnehagene, Avdeling for psykisk helse og rehabilitering, helsestasjonen, pedagogisk psykologisk tjeneste, NAV og en samling med Brukerutvalget i NAV. Prosjektgruppa har gjennom sin kartlegging erfart at det er ønske om gode rutiner for samhandling, større tillit til og innsikt i hverandres arbeidsrutiner – ikke minst er det et ønske om at det *handles* raskere. Arbeid med samhandlingshåndboka “Sammen på tvers” ble overført til prosjektet Likeverdig samhandling fra andre prosjekter som hadde påbegynt arbeidet. Første utgave er tilgjengelig i kommunens HMS-system, og er i ferd med å implementeres og videreutvikles i organisasjonen.

Prosjektgruppa har også vært i dialog med frivillige lag og foreninger, og særlig Kiwanis og Frelsesarmeen har viktige kompensierende tiltak og er oppmerksomme på fattigdom blant barn. Gjennom det lokale arbeidet og økt

fokus på fattigdom i samfunnet generelt, har det blitt en økt forståelse av fenomenet fattigdom blant barn.

Idrettsrådet i Risør har iverksatt et prosjekt, plussRisør, hvor hensikten er å kompetanseheve ledere/trenere i frivillige lag og foreninger på tidlig intervensjon hos risikoutsatte barn. Man ønsker å utvikle en modell hvor ledere/trenere får en rutinemessig oppdatering på symptomer og signaler barn sender når de har det vanskelig. Man ønsker å utvikle et system hvor de frivillige lett kan komme i kontakt med de kommunale tjenesteytere, slik at den rette hjelpen kan settes inn til riktig tid og i rett omfang. Prosjektet ferdigstilles i mars 2013 etter å ha gjennomført til sammen 8 kurskvelder. Prosjektet vil deretter evalueres. plussRisør er finansiert av Kompetansesenter Rus Sør, Borgestadklinikken.

Det er mange gode intensjoner i og resultater av arbeidet som gjøres, både i kommunen og blant andre aktører. Prosjektgruppas hypotese var imidlertid at det i stor grad har vært mangel på helhetlig tenking rundt familienes generelle situasjon. Det så også ut til å være manglende forståelse for forskjellene mellom foreldreperspektiv og barneperspektiv, og hvordan disse påvirker hverandre. I den enkelte familie kan det også være ulike perspektiver. Foreldre kan for eksempel ønske å jobbe mye, ha flere jobber for å sikre bedre økonomi, mens barnet har behov for å ha foreldrene tilstede i hverdagen. Foreldre kan ønske å prioritere innkjøp som gjør at barns aktiviteter ikke kan prioriteres. Manglende familieperspektiv og helhetlig tenking kan være til hinder for effektiv hjelp og god samhandling. I tillegg så det ut til å være en generell skepsis til at brukerne evner å ta ansvar for prioriteringer eller å nyttiggjøre seg egne ressurser, eller ha drømmer for framtiden. Vi har også manglet gode tilrettelagte arbeidsplasser eller andre alternative tilbud for de som faller utenfor det ordinære arbeidsmarkedet og unge som dropper ut av skolen. Dette til tross for at NAV i Risør har et godt samarbeid med næringslivet.

Gjennom samarbeid med Karin Gustavsen¹¹ og deltakelse i erfaringsseminarer så prosjektgruppa at det er gjennom å styrke foreldrenes økonomiske, sosiale og kulturelle posisjon vi kan øke sjansen for at barna løftes ut av fattigdom på sikt. Det er ikke barna som er fattige, men familien som helhet. Arbeidet med å bekjempe fattigdom handler derfor ikke bare om konkrete tilbud rettet mot barn, eller endring hos den enkelte bruker av tjenester. Det dreier seg like mye om at tjenesteapparatet tilrettelegges slik at det optimaliserer individenes egne potensial og muligheter. Foreldrene må gis mulighet til kompetanseheving innen ulike områder og bistås i å få en tilknytning til arbeidslivet. Samtidig må det fokuseres på barna og deres særskilte livssituasjon her og nå. Dette kan gjøres gjennom at barn og unge for eksempel gis mulighet til positive opplevelser som ferie og fritid, fokus i skole og opplevelse av mestring. Det er gjennom fokus på

¹¹ Karin Gustavsen er utdannet sosionom og sosiolog og har mangeårig erfaring fra offentlig forvaltning på kommunalt, regionalt og nasjonalt nivå knyttet til arbeid med utsatte brukergrupper. Hun er tilknyttet Telemarksforskning og var i en innledende periode involvert i prosjektet.

den totale livssituasjonen for familiene en kan oppnå langsiktige forbedringer av levekår.

Tiltakene som foreslås i denne planen tar derfor sikte på å legge til rette for å møte både umiddelbare og langsiktige behov.

6) Målsettinger med Risør kommunes innsats for å redusere fattigdom

Reduksjon av fattigdom og negative konsekvenser av å leve med dårlig økonomi over lengre tid handler om samfunns- og levekårsutvikling for alle. Det dreier seg også om verdier, kompetanse og samhandlingsevne blant offentlig ansatte, frivillige og befolkningen generelt. Fattigdomsbekjempelse kan ikke knyttes til ett eller et fåtall isolerte tiltak, men er et område som kommunen må ta helhetlig og permanent ansvar for. Det innebærer at vi ikke kan forutsette ekstern prosjektfinansiering til innsats på dette området over lengre tid. Kommunen må utføre sine oppgaver på en best mulig måte innenfor sine rammebetingelser. Arbeid mot fattigdom dreier seg om både faglig og politisk vilje til å gå inn i et langsiktig og målrettet arbeid for å redusere sosiale ulikheter.

6.1 VERDIGRUNNLAG

I alt arbeid hvor det foregår kommunikasjon mellom mennesker, er væremåten vår det viktigste verktøyet. Følgende grunnleggende verdier og holdninger ses som viktige for det videre arbeidet:

- *Likeverdig samhandling*: Det er viktig å være bevisst de begrensinger vi setter for hverandre i vår forståelse av ”hvem den andre er”. I likeverdig samhandling ligger en grunnleggende tanke om at all *erfaring er kunnskap*. Det betyr ikke at vi er likestilte; vi har ulike roller, vi har ulikt ansvar, men vi er like *verdige* som kollegaer og medmennesker med de erfaringer og den kunnskap vi har med oss.
- *Mestring, tro på egne ressurser og evner*. Opplevelse av å lykkes er viktig for utvikling og læring.
- *Myndiggjøring* er en form for brukermedvirkning som legger vekt på likeverdighet og som skal lede mennesker fra hjelp til selvhjelp, fra mottaker til aktør, fra passiv til aktiv.

6.2 HOVEDMÅL

Forebygge og redusere fattigdom og sosial eksklusjon blant barn, unge og barnefamilier.

6.3 DELMÅL

- Styrke det sosiale og forebyggende arbeidet i kommunen
- Benytte effektive tiltak ovenfor målgruppen
- Bedre samordningen av lokale tiltak
- Styrke og utvikle kunnskap og kompetanse blant aktørene i lokalsamfunnet

Statistisk materiale som det er tilgjengelig i dag egner seg i liten grad til å vurdere oppnåelse av disse målene direkte. Dette fordi reduksjon i antall i en kategori kan skyldes økning i en annen, uten å si noe om i hvilken retning individenes levekår endres. Levekårsindeksen som SSB tidligere publiserte årlig, har utgått, hovedsakelig grunnet denne kompleksiteten i variablene som var tatt med. Det er likevel noen indikatorer vi må holde under oppsikt: Antall langtidsmottakere av sosialstønad og gjennomsnittlig stønadsperiode. Dette fordi sosialstønad er en passiviserende stønadsform som skal være en midlertidig ordning, mens mer varige og individrettede inntektskilder vurderes/utprøves. I tillegg må vi være oppmerksomme på antall unge uføre. Se vedlegg 2.

Delmålene ovenfor er altså ikke *direkte* målbare eller nødvendigvis synlig i statistikken, men målsetninger for tiltak med hensikt å bedre enkeltindividers levekår på lang sikt. I tillegg til nyttig statistikk nevnt over, er det også viktig å dokumentere utvikling i:

- Antall barn med økonomisk støtte til sommeropplevelser
- Antall barn med støtte fra Kiwanismodellen og hvor mye penger som benyttes
- Antall barn med støtte fra en “Aktivitetskasse” og hvor mye penger som benyttes

6.4 RESULTATMÅL

- Ansatte i barnehage, skole, helsestasjon, barnevern og NAV skal ha et familieperspektiv og handle i tråd med verdiene ovenfor
- Kommunens ansatte skal ha forståelse for hvilke utfordringer som er knyttet til det å vokse opp i fattige familier i Risør
- Økt brukermedvirkning
- Økt bevissthet i lokalmiljøet rundt fenomenet, slik at den enkelte er bedre rustet til å møte barn og familier på en måte som styrker deres forutsetninger for å lykkes

7) Tiltaksplan

7.1 OVERORDNEDE TILTAK

7.1.1 Tverrfaglig samhandling

En fellesnevner for personer som har falt utenfor arbeidslivet og som har dårlige levekår, er en opplevelse av å ha blitt sviktet av systemet gjennom oppveksten. Bekjempelse av barnefattigdom kan fremmes gjennom å *identifisere den gode praksis*, øke fokus på medvirkning og øke samhandlingen mellom tjenesteutøvere med ansvar for barn og unge.

Ledere og ansatte fra de ulike tjenestene har vært delaktige i diskusjoner om lovverk og begrensninger, taushetsplikt, verdiers betydning for arbeidet og mye annet. Det er utarbeidet en Samhandlingshåndbok som må testes ut og revideres kontinuerlig slik at vi får et levende dokument som brukes av alle. Dette forutsetter

- **Lederforankring** for implementering og aktiv bruk
- **Politisk vilje** til å prioritere barn og unge, både i fritids- og utdanningssammenheng
- **Fundament:** grunnverdier og holdninger, kontinuerlig vurdering av hvordan vi tolker dem og arbeider innenfor rammene de setter
- **Møtesteder** for de ulike tjenestene for økt innsikt i hverandres hverdag for sammen å finne hensiktsmessige løsninger; samordne og videreutvikle strategier og tiltak for bekjempelse av fattigdom

7.1.2 Fattigdomsperspektiv i kommunens planverk

Fattigdomsperspektivet har ikke vært fremtredende i kommunens planverk frem til i dag, men det er flere kommunale planer (Rusmiddelpolitisk handlingsplan, Boligsosial handlingsplan, Opplæringsplan, Barne- og ungdomsplan m.fl.) som berører de utfordringer som løftes frem her. Det er nødvendig at kommunen trekker fattigdomsperspektivet inn i fremtidige planer. Helhetlige og gode planer sikrer at vi kan prioritere de områdene som er særskilt aktuelle i arbeidet med å redusere fattigdom generelt og barnefattigdom spesielt. Dette gjelder ikke bare planer som de nevnt over, men planer for utbygging av boligområder, for vei og samferdsel, næringsutvikling; generelt planer som omhandler lokalsamfunnet Risør, gjennom fokus på eksempelvis

- Risør som en god oppvekstkommune for alle barn og unge
- Attraktive og utviklende oppvekstmiljø i hele kommunen
- Helsefremmende barnehager, skoler og fritidsarenaer
- Foreldre og foresatte som deltar aktivt i barnas hverdag i barnehage, skole og fritid

Følgende punkter bør vurderes som strategier og tiltak i kommunens planverk:

- Barnehagegaranti med løpende opptak gjennom hele året

- Tiltak som hever kvaliteten i kommunens barnehage- og skoletilbud
- Fritidsarenaer tilgjengelige for alle barn og unge
- Utvikling av hensiktsmessige samarbeidsformer med barn, unge og deres foresatte
- Styrke evne til å ta vare på utsatte barn og unge
- Tilrettelegging for et bredt samarbeid med lag og foreninger
- Fremme trygge møteplasser som kan bidra til reell, erfaringsbasert medvirkning, enten det er i individuelle samtaler eller større gruppemøter

7.2 KONKRETE TILTAK

7.2.1 Styrket offentlig – privat samarbeid			
Tiltak	Tidsplan/start	Ansvarlig	Økonomi
1) Fortsatt tilrettelegging for godt samspill med Kiwanis, lag og foreninger. Faste møteplasser med Frelsesarmeen, Kiwanis med fler	Løpende	KVAL	Tas i drift
2) Videreføring av ordning med sommeropplevelser 2012: 29 barn	Løpende	KVAL	Bidrag fra Sanitetskvinnene + egne midler, ca. 50.000/år
3) Møter med fokus: frivillige – NAV. Med systematisk veiledning. 2 ganger/år	V'2012	NAV	Midler fra FM til kompetanseheving i sosialtjenesten i 2013. Omdisponering
4) Opprette en "aktivitetskasse", som alternativ til "Kulturkort". Løpende dialog. Arbeid med form og innhold. Eventuell iverksetting av prøveperiode	V'2013	BBS	100.000, omdisponering
5) plussRisør: Prosjekt som skal gi ledere og frivillige i lag og foreninger økt forståelse og handlingskompetanse i forhold til barn som lever under utfordrende forhold.	V'2012- V'2013	BBS/ Idrettsrådet	Tilskudd kr. 100' fra Borgestadklinikken. Forbruk 2012: ca 70.000
7.2.2 Jobb/aktivitetsfokus			
Tiltak	Tidsplan/start	Ansvarlig	Økonomi
6) Ny GIV ¹² (Gjennomføring I Videregående skole). Tilskudd til administrering ut 2013.	V'2012	RUS	220.000/år, omdisponering
7) Tiltakskoordinator Evalueres 2013	V'2012	NAV	2012: 500.000. 100 % stilling med midler fra NAV i 2012 og 1. halvår 2013. 50 %

¹² Ny GIV er et overgangsprosjekt mellom ungdomsskole og videregående skole med mål å hindre frafall når elevene begynner i videregående. Prosjektet retter seg mot de elevene som har under 30 grunnskolepoeng, og som vil delta i ekstra tilrettelagt undervisning i lesing, skriving og regning.

			stilling f.o.m. 2. halvår 2013, omdisponering
8) Kommunale praksisplasser 19 plasser etablert	V'2012	KVAL	Implementert i drift. Praksisplassen tilføres 1.400/mnd i driftstilskudd, NAV-midler til deltakeren
9) Ungteam i NAV. Økt fokus på arbeid og aktivitet for alle under 25 år	V'2013	NAV	Omdisponering
7.2.3 Familiefokus			
Tiltak	Tidsplan/start	Ansvarlig	Økonomi
10) Kjærlighet og grenser, 7. (f.o.m. 2010) og 8. klasse (f.o.m H'2012). Planlagt i 9. klasse (f.o.m 2014)	V'2010	Ungd.tj/ skolehelset j	Tilskudd til oppstart. I drift. 2012: 60.000. 50-60' /år
11) Fokus på hvordan brukere/familier møtes av saksbehandler i NAV – bl.a. med utgangspunkt i tilbakemeldinger fra frivillige. Særlig fokus på 1. møte med bruker. Vurdere bruk av medfølger og/eller tolk.	H'2012	NAV	2012: 25.000 for tiltak 11 og 12. Tas i drift
12) Utvikle og ta i bruk kartleggingsskjema for å avklare brukers familiesituasjon på et tidlig tidspunkt	V'2013	NAV	Tas i drift
13) Familiefokus på deltakere i kvalifiserings- og introduksjonsprogram som har barn	H'2012	NAV	Tas i drift
14) Samling med familiefokus for tjenesteutøvere involvert i arbeid med barn og unge (NAV, Barnevern, Helsestasjon, skole m.fl). 2 ganger/år	H'2012	KVAL	2012: 10.000. Tas i drift
7.2.4 Økonomiforståelse/-rådgivning			
Tiltak	Tidsplan/start	Ansvarlig	Økonomi
15) Gruppemøter i NAV med fokus på økonomi, tallforståelse, lese- og skrivekunnskap – gjerne i kombinasjon med praksisplass, jfr. pkt. 7.2.2. 4-6 ganger/år	V'2012	NAV	Kr. 30.000/år. Tas i drift
16) Benytte "Smartkurs" ved Durapart	V'2012	NAV	Kr. 30.000/år. Tas i drift
7.2.5 Samhandling			
Tiltak	Tidsplan/start	Ansvarlig	Økonomi
17) Ta i bruk Samhandlingshåndboka i alle involverte tjenesteområder	H'2012	Rådmann	2012: 120.000 for ferdigstilt 1. utkast. Tas i drift
18) Årlig oppdatering av Samhandlingshåndboka	H'2012	BBS	Tas i drift

19) Inkludere andre samarbeidsparter i boka: Avd. for psykisk helse, politi, frivillig sektor	?	BBS	Tas i drift
7.2.6 Tidlig innsats			
Tiltak	Tidsplan/start	Ansvarlig	Økonomi
20) Svangerskapsomsorg, årlig fagmøte	V'2013	KVAL	Tas i drift
21) Kompetanseheving i Kvello-modellen	H'2012	BBS	2012: 200.000. Prosjekttilskudd til oppstart
22) Iverksetting i pilotbarnehage høsten 2012, i alle barnehagene i løpet av 2013-14	H'2012	BBS	Tas i drift
23) Kollokviegrupper/erfaringsutveksling i Kvello-modellen	H'2012	BBS	Tas i drift
24) Evaluere Plan for tidlig innsats med fattigdomsperspektiv. Til orientering i møte med frivillige	2014	BBS	Tas i drift
25) Implementering av SLT-modellen (samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak)	H'2012	BBS	
7.2.7 Forankring og gjennomføring av tiltaksplanen			
Tiltak	Tidsplan/start	Ansvarlig	Økonomi
26) Politiske verksted i Helse- og omsorgskomiteen og Oppvekstkomiteen	H'2012	PA	Tas i drift
27) Politisk behandling av tiltaksplan	V'2013	PA	Tas i drift
28) Trykking av tiltaksplan og samling for implementering og fokus på levekårsutfordringer	V'2013	KVAL	50.000 avsatte prosjektmidler
29) Prosjektet avsluttes ved utløpet av 2012, men arbeidet fortsetter med koordinering av leder for kvalifisering og nødvendige avklaringer i Koordinerende Enhet (KE).	Løpende	KVAL	Tas i drift
30) Frivillige deltar regelmessig i videreutvikling av arbeidet, med representant fra PlussRisør/Idrettsrådet, Frelsesarmeen, Kiwanis	2-3 ganger/år	KVAL	Tas i drift
31) Orientering i Helse- og omsorgskomiteen og Oppvekstkomiteen	Årlig	KVAL	Tas i drift

7.3 KOMMENTARER TIL TILTAKSPLAN

- Realisering av enkelte av tiltakene krever konkretisering og prioritering i økonomiplan og handlingsprogram, virksomhetsplaner og budsjett.
- Det er viktig læring om tiltak utprøves og viser seg å møte motstand eller av andre grunner ikke fungere etter hensikten, både blant brukergruppene og i NAV/kommunen.
- Endring av praksis er en tidkrevende prosess. Eksempelvis har sterkere familiefokus vært en utfordring i NAV, men er nå en integrert del av alle saksbehandlermøter.

- NAV Aust-Agders medfinansiering av tiltakskoordinstorstillingen varer t.o.m juni 2013. Videre arbeid søkes dekket innenfor rammene gjennom omdisponering av midler.
- Alt vi gjør har en kostnad, men i denne sammenhengen har vi valgt å skille ut det som får økonomiske konsekvenser i budsjett, tilskudd osv. Fremtidige kostnader for tiltak som innebærer en ny måte å utføre tjenestene på/samarbeide er ikke beregnet.
- Tiltakene i denne planen kommer i tillegg til allerede etablerte tiltak i NAV, som økonomi-/gjeldsrådgivning, kvalifiseringsprogrammet, introduksjonsprogrammet, men flere av tiltakene har som hensikt *bedre utnyttelse av slike tiltak*.
- Tiltakene forventes ikke å ha en effekt som umiddelbart blir synlig i statistikker og regnskap, men bidra til bedring i enkeltindividers livssituasjon og samfunnseffekt på lengre sikt.

1) utfordringer i kommunale tjenester og frivillige organisasjoner

Kartleggingen av utfordringer ble gjennomført i forprosjektet 2011. Forprosjektet har dannet utgangspunkt for videre utvikling i arbeidet.

BARNEHAGENE

Det er tre kommunale og fire private barnehager i Risør. Barnehagene forteller om ulike utfordringer og arbeidsmåter. Barnehagene har alltid et lager med klær og utstyr liggende slik at barna ikke skal være dårlig kledd eller fryse. Noen barnehager jobber med å finne gode møtesteder hvor foreldre kan være sammen uformelt. Dette skaper rom for samtaler og utveksling av informasjon og kan erstatte eller komme som et godt supplement til de ordinære foreldremøtene. Personalet har jevnlig kontakt med foreldre når de bringer og henter barna.

Utfordringer

- Holdningsarbeid knyttet til likebehandling av foreldre
- Å nå fram til alle foreldre, og å styrke foreldrerollen
- Å jobbe aktivt for barns rett til medvirkning
- Samarbeid på tvers av tjenester i kommunen, alle må ta ansvar
- Anerkjennelse for at tidlig innsats begynner i barnehagen
- Ha fokus på gode læringsmiljøer, forskning og utvikling
- Brukerfokus og reell medvirkning

BARNESKOLENE

Barneskolene våre er Risør barneskole, Hope oppvekstsenter og Sønedeled skole. De tre barneskolene har en felles sosiallærer. Sosiallærer har en viktig rolle i det å ha uformell kontakt med mange barn. Han/hun kan lettere fange opp barn som sliter og er bekymret for ulike situasjoner og hendelser i livet. Skolen forteller om flere prosjekt og tiltak som treffer elever som av ulike årsaker faller utenfor. Skolen har også en utstyrsbank, slik at mangel på utstyr ikke skal hindre deltakelse i skolens aktiviteter. Vi oppfattet ikke at det var stor forskjell på utfordringene i utkantene og i byen. De små skolene, Sønedeled og Hope, kjenner godt til familiene og de utfordringer hver enkelt har. Risør barneskole er større, men vi opplever at lærerne har god forståelse for barnas behov og ser familienes utfordringer.

Utfordringer

- Finne nye møteplasser mellom skole og foreldre
- Åpne for fleksible løsninger
- Finne mål innenfor sosial profilering av skolen og jobbe mot disse
- Holde fokus på holdningsarbeid og godt foreldresamarbeid
- Få fram barns tanker og ideer om læring og mestring
- Samarbeid på tvers av tjenester i kommunen, alle må ta ansvar
- Jobbe for gode læringsmiljøer og god klasseromsledelse
- Foreldrenes rolle og reelle medvirkning

UNGDOMSSKOLEN

Temaet barnefattigdom har i løpet av prosjektperioden vært tatt opp i flere møter med sosiallærer og øvrige lærere på ungdomsskolen. Lærerne forteller om barn som opplever det at familien har dårlig råd som tabu.

Gratisprinsippet¹³ er en utfordring når skolen ikke disponerer penger til turer og aktiviteter. I Risør har vi hatt en tradisjon på at 10. klasse drar med Aktive Fredsreiser eller andre operatører til Polen og Tyskland. Disse turene ses som viktig for dannelsen og brukes som utgangspunkt for mye av undervisningen gjennom året.

Sosiallærer forteller at han flere ganger i uka må hjelpe elever slik at de kan få formiddagsmat. Det har også hendt at skolen har hjulpet til med klær og utstyr til ulike aktiviteter. Ungdomsskolen har ikke utstyrsdepot ettersom de opplever at de som ikke har utstyr selv synes det er flaut at andre skal se at de må låne. De sier heller at de ikke har lyst til å delta, eller at de er syke.

Utfordringer

- Ønsker seg en ramme tildelt på budsjett hvert år som kan gå til å dekke ulike behov
- Bevissthet og kompetanseheving hos ansatte både i forholde til signaler barna sender og hvordan det oppleves å vokse opp uten de samme mulighetene som andre barn har
- Opplever press rundt merker og sportsutstyr
- Tiltak kan være stigmatiserende og dermed blir de ikke brukt
- Foreldres holdning til egen rolle som foreldre av ungdom
- Skoletrøtte elever og elever som dropper ut
- Foreldrenes rolle og reelle medvirkning
- Elevenes rolle i utforming av undervisningen

VIDEREGÅENDE SKOLE

Det har de senere år vært mye fokus nasjonalt på stor andel ”drop out” fra videregående skoler, altså elever som avbryter videregående opplæring. Det gjøres nå en betydelig innsats for å sikre alle et fagbrev eller en bestått eksamen, blant annet gjennom Kunnskapsdepartementets satsning fra 2008 ”Ny giv”¹⁴. I Risør er det en høyere andel ungdom som starter videregående utdanning etter endt grunnskole, 97,7 % mot landsgjennomsnittet på 96,6 %. Dette kan i utgangspunktet ses som positivt, men kan også skyldes mangel på gode alternativ for ungdom, og andelen som ikke fullfører videregående opplæring er høy. Vi har i Risør, som i kommunene i Agder for øvrig, lavere andel personer med høyere utdanning enn andre steder i landet. Ses utdanning som nøkkelen til arbeid, og arbeid som den viktigste veien ut av fattigdom, har vi her en utfordring.

¹³ Lovbestemmelsen om gratis grunnskoleopplæring gir klare føringer: ”...Kommunen kan ikke krevje at elevane eller foreldra dekkjer utgifter i samband med grunnskoleopplæringa, til dømes utgifter til undervisningsmateriell, transport i skoletida, leirskoleopphald, ekskursjonar eller andre turar som er ein del av grunnskoleopplæringa.” Se ellers; <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/rundskriv/2003/rundskriv-f-14-03.html?id=109309>

¹⁴ Ny GIV: Tiltak for bedre gjennomføring i videregående opplæring

VOKSENOPPLÆRING (VIRK)

VIRK har ikke vært involvert i prosjektet så langt, men i voksenopplæringen deltar både unge voksne og voksne med barn som er eller står i fare for å bli langtidsmottakere av sosialhjelp.

BARNEVERNSTJENESTEN

Barneverntjenesten utfører lovpålagte tjenester som foreldreveiledning, besøkshjem, dekking av egenandel til tannlegeregulering, psykolog og andre nødvendige helsetjenester. Når det gjelder skolebarn ser en at søknader til barneverntjenesten ofte handler om skoletur, SFO, leksehjelp, utstyr/ski dag osv.

Utfordringer

- Foreldre strever med å prioritere innenfor trange økonomiske rammer
- Utvikle gode samarbeidsrutiner med andre tjenester i kommunen.
- Utvikle gode rutiner for samhandling mellom tjenestene i forhold til foreldre med sammensatte problemer (f.eks. rus-psykiatri, økonomi)
- Sammenheng i pågående prosjekter som retter seg mot gruppen, deler av gruppen eller foreldre.
- Åpne seg mot publikum, presentere tilbudet på foreldremøter, vise ansikt.

PEDAGOGISK-PSYKOLOGISK TJENESTE (PPT)

Utfører lovpålagte oppgaver som testing, utredning, konsultasjoner, veiledning og konklusjoner som ender i vedtak. PPT jobber tett opp mot skoler og barnehager med veiledning, spesielt mot de barna som har vedtak og generelt om skolen eller barnehagen ber om råd/veiledning. PPT har halvårlige besøk i alle barnehagene.

De som jobber i PPT forteller at de er opptatt av den sosiale *arven*. Det er ikke bare fattigdommen som går i arv, men også dårlig psykisk helse, konsentrasjonsvansker, atferdsvansker osv.

Utfordringer

- Et bedre faglig samarbeid med skolen rundt de elevene som faller utenfor
- Økonomi oppgis som et argument for å ikke handle
- Arbeidsinnvandrere fra Øst-Europa. Disse barna faller utenfor, på grunn av økonomi og fordi foreldrene ikke er en del av det sosiale nettverket.

HELSESTASJONEN

Helsestasjonen møter alle barn i en viss alder og deres foreldre. De har tilbud om svangerskapskontroll, jevnlig kontroll av barna, samtaler og veiledning med foreldre. Helsestasjonen jobber ute på skolene og har faste dager de er tilgjengelige for elevene. Helsestasjonen avlegger barnehagene besøk og holder jevnlig kontakt i enkeltsaker.

Utfordringer

- De møter unge familier som de ser sliter, både med rollefordeling i hjemmet, ansvar for barna og med en rotete og dårlig planlagt økonomi.
- Helsestasjonen tror at de gjennom tettere samarbeid med ansatte i NAV kan klare å forebygge, hjelpe og støtte de nyetablerte familiene i større utstrekning enn i dag.

- De møter på barn og unge som sliter med psykiske lidelser og som er bekymret for ulike situasjoner i hjemmet, men opplever av det er vanskelig å få gitt den nødvendige hjelpa på grunn av økonomi, taushetsplikt, og ulike samarbeidsrutiner.

AVDELING FOR PSYKISK HELSE OG REHABILITERING

De som arbeider med psykisk helse møter foreldre til barn som er i faresonen. De sier at de selv har lite fokus på barna i familiene. Det finnes heller ikke et tilbud om behandling for barn i kommunen. Sliter barna med psykiske vansker, må de med foreldrenes hjelp til Arendal. Dette opplever de ansatte som et problem, fordi det tar tid, og koster penger. De opplever at samhandling mellom tjenestene innad i kommunen, og også samarbeid med NAV, er dårlig.

”Vi er verdensmestere i å sitte på hver vår tue og holde på med våre ting” var kommentaren fra en av de ansatte. Det er opprettet et boveiledningsprosjekt som retter seg mot psykisk syke og rusavhengige.

Utfordringer

- Samhandling på tvers av tjenester
- Savner kunnskap om barn og barns reaksjoner og behov i familier der en eller begge foreldrene er psykisk syke
- Ønsker å komme raskt i gang når en oppdager at det er psykisk syke som har barn, sette inn tiltak, følge opp

FOREBYGGENDE TJENESTE

Tjenesten har som oppdrag å jobbe med tidlig intervensjon. Tjenesten jobber konkret med å veilede og støtte barnehagepersonell, gi veiledning til foreldre ved ønske om det og være et bindeledd mellom barnehagen og andre tjenesteområder. Arbeidet utføres av en person i 50 % stilling organisert i Enhet for barnehager og barneskoler

Utfordringer

- For lite tid til å gi god nok oppfølging til alle
- Treghet i systemet gjør at saker ikke kommer raskt nok til en avklaring eller til et tiltak

UNGDOMSTJENESTEN

Ungdomstjenesten arbeider forebyggende blant barn og unge. Formålet er å støtte ungdom som trenger hjelp eller råd, men som i liten eller ingen grad nås av andre deler av hjelpeapparatet. Ungdomskontaktene driver oppsøkende virksomhet og følger opp ungdommer med individuelle samtaler og i grupper. Ungdomstjenesten driver også rusforebyggende programmer inn mot foreldregruppen, i tillegg til fritidstilbud som ungdomsklubb, skateklubb og bandverksted.

Utfordringer

- Ungdomstjenesten (i samarbeid med andre tjenester i kommunen) har mange gode universelle forebyggende tiltak, men strever med å komme i posisjon og kunne tilby gode tiltak til ungdom som betraktes som risikoutsatte. Gjennom SLT (samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak) ønsker en å få til gode tiltak også ovenfor denne gruppen
- Lite midler til tilbud om gratis aktiviteter, noe som ses som viktig for å utjevne sosial ulikhet

NAV RISØR

I samtaler med NAV ble det enighet om å prioritere barnefamilier som lever på sosialstønad utover 6 måneder, med fokus på foreldrerolle og bistand til å komme i aktivitet eller arbeid.

NAV Risør er, på lik linje med lokalkontorene i resten av landet, pålagt å bistå brukere som står utenfor arbeidslivet. Men der er muligheter for lokale tilpasninger. De ansatte fra ”gamle arbeidskontoret” ser at de har for dårlige rutiner og lite kompetanse på å se barnas behov og ta familiens totalsituasjon i betraktning. Det er en tendens til at en tenker ”bruker” i NAV og ser brukerens situasjon isolert. Årsaker til dette kan blant annet være at det oppleves som utidig innblanding og kontroll fra kurators side med spesiell fokus. Dessuten kan det oppleves som det er uklare grenser mellom barnevernstjenesten og NAV, som fører til spørsmål om hvem eller hvilken instans som egentlig har et ansvar for barna?

NAV Risør har i den siste tiden lyktes i å få en større andel arbeidssøkere ut i jobb enn tidligere, gjennom en aktiv bruk av virkemidler og nettverk i næringslivet.

Utfordringer

- Aktiv, reell og kompetent medvirkning fra brukere og ansatte
- Møtesteder hvor tjenestene kan avklare forventninger og fordele ansvar
- Kompetanse på barns rolle i familien
- Kompetanse på innhold i foreldrerollen
- Mange unge som dropper ut av skoleløpet og ikke får seg jobb

INNSATS FRA FRIVILLIGE

Frivillige organisasjoner står bak en rekke hjelpetiltak for fattige i Norge. En FAFO-rapport fra 2005 kartlegger disse tiltakene og viser samtidig at antallet personer som mottar hjelp er økende. I følge forskerne skiller de frivillige organisasjonene seg fra det offentlige hjelpeapparatet ved å være mer fleksible og ved ikke å ha strenge kriterier for å yte hjelp. Det er også tydelig at innsatsen fra organisasjonene fungerer som et supplement til - ikke en erstatning for - den offentlige innsatsen.

Den frivillige innsatsen som ideelle organisasjoner, lokale foreninger, menigheter og idrettslag i Risør gjør i arbeidet med bekjempelse av barnefattigdom, er av stor betydning for den enkelte. Utdeling av mat og klær, sportsutstyr, fri kontingent osv. kalles gjerne ”kompenserende tiltak”. Kompenserende tiltak er viktig for å muliggjøre deltakelse her og nå. Deltakelse i fritidsaktiviteter og kurs gir, foruten den gleden det gir å dyrke sine interesser, den enkelte mulighet til å etablere sosiale nettverk som skaper trygghet og trivsel i nærmiljøet. Slik er frivillig innsats med på å utvikle samarbeidsformer mellom ulike aktører innenfor frivillig sektor, og mellom frivillig sektor og kommunale tjenester.

Frivillige organisasjoner ser at mange har høy terskel for å benytte seg av tilbudene om hjelp, men ser at en sideeffekt av all oppmerksomheten rundt fattigdomsproblematikken kan være at terskelen blir noe lavere, og at tilbudene blir bedre kjent.

Utfordringer

- Lag og foreninger ønsker seg kompetanse på å snakke med barn, oppdage barn som sliter og å vite hvor en skal henvende seg om en oppdager barn som ikke har det greit
- Kompetanse på barn som sliter med atferdsvansker, hvordan håndtere dette når en er kun én voksen med ansvar for 10-20 barn?
- Lag og foreningers begrensede økonomi
- Ønske om bedre deltakelse fra voksne. Voksne som viser engasjement og deltar på aktiviteter sammen med barna er gode rollemodeller for egne og andres barn

2) Tallmateriale med kommentarer

Utdrag av Sosialtjenesten – nivå 2 og 3 (KOSTRA¹⁵)

Risør	2000	2005	2009	2010	2011
Antall sosialhjelpsmottakere	:	319	282	249	240
Sosialhjelpsmottakere med stønad i 6 måneder eller mer *	:	140 (107)	98 (89)	109 (88)	81 (81)
Andel sosialhjelpsmottakere med stønad i 6 måneder eller mer *			35	44	34 (33)
Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggerne 20-66 år (*)	6,2	7 (4,4)	6,4 (3,8)	5,7 (3,8)	5,4 (3,7)
Sosialhjelpsmottakere med forsørgerplikt for barn under 18 år	:	:	81	63	73
Gjennomsnittlig stønadslengde mottakere 18-24 år	:	:	5	5,2	4,2
Gjennomsnittlig stønadslengde mottakere 25-66 år	:	:	4,7	5,4	4,8
Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde *	29,4	43,6 (46,6)	43,3 (44,4)	49 (43,2)	49,6 (42,6)
Sosialhjelpsmottakere som har fått økonomisk gjeldsrådgivning i forbindelse med utbetaling			22	10	11
Mottakere av kvalifiseringsstønad ¹⁶			14	18	9
Mottakere av kvalifiseringsstønad per 1000 innbyggere 20-66 år	:	:	3,4	4,3	2,1

* landsgjennomsnitt unntatt Oslo i parentes

Tabellen viser en nedgang i antall mottakere av sosialhjelp. Nedgangen kan delvis forklares med at kommunen har deltakere i Kvalifiseringsprogrammet, Introduksjonsprogrammet, utdanning eller at personene er kommet over i arbeid.

Tallene på mottakere av kvalifiseringsstønad viser det totale antall som har vært innom programmet i løpet av året. Tildelingen kommunen har fått til kvalifiseringsstønad tilsvarer 10 månedeverk i gjennomsnitt i året. I årene 2009 og 2010 ser vi at det har vært flere deltagere innom enn i 2011, hhv 14 og 18

¹⁵

http://statbank.ssb.no/statistikkbanken/Default_FR.asp?Productid=03.01&PXSid=0&nvl=true&PLanguage=0&tilside=selecttable/MenuSelP.asp&SubjectCode=03

¹⁶ Det har på et gitt tidspunkt aldri vært mer enn 10 personer i Kvalifiseringsprogrammet på samme tid.

stykker. Årsaken til dette er at program er blitt avbrutt/avsluttet i løpet av året slik at nye har kunnet få tilbud.

Deltagerne i 2011 har til sammenligning vært 9 stykker – og dette viser at disse deltagerne har stått i tiltakene gjennom hele året. Dette tolkes dithen at programmene er bedre skreddersydd for den enkelte og vi har truffet bedre på målgruppen. Deltagerne står i programmet tiden ut og blir kvalifisert til arbeid eller avklart til utdanning / andre løsninger.

Enkelte støtteordninger fra NAV er ofte ikke nok til å dekke familiens økonomiske behov, og de har da behov for supplerende økonomisk ytelse. Av hensyn til barna ytes det ofte sosialhjelp etter § 19, stønad i særlige tilfeller. Slike løsninger kan medvirke til at stønadsperioden blir langvarig. I perioden 1.1.-2.11.2012 har 39 familier mottatt supplerende sosialhjelp i tillegg til annen ytelse fra NAV. 3 familier lever *kun* av økonomisk sosialhjelp. Flyktningetjenesten i NAV har i samme periode supplert totalt 7 familier med barn under 18 år.

Tabellene nedenfor viser at antall uføretrygdede og eneforsørgere er nedadgående, men fortsatt ligger langt over landsgjennomsnittet. Antallet er høyere blant kvinner, mens forholdstallet er høyere blant menn.

Uføretrygdede i Risør (<http://khs.fhi.no/webview/>)

		2000-2002	2001-2003	2002-2004	2003-2005	2004-2006	2005-2007	2006-2008	2007-2009	2008-2010
årlig antall	menn	308,3	306,3	306,7	304,7	303,7	296,7	292,3	283,3	278,7
	kvinner	315,7	319	318,7	319,3	318,3	317,7	316	313	310,7
forholdstall (Norge=100)	menn	152	150	147	145	143	140	139	136	134
	kvinner	120	119	117	116	116	116	116	115	114

Eneforsørgere i Risør (<http://khs.fhi.no/webview/>)

		2000-2002	2001-2003	2002-2004	2003-2005	2004-2006	2005-2007
årlig antall	menn	308,3	306,3	306,7	304,7	303,7	296,7
	kvinner	315,7	319	318,7	319,3	318,3	317,7
forholdstall (Norge=100)	menn	152	150	147	145	143	140
	kvinner	120	119	117	116	116	116

3) Tiltakskordinator – erfaringer så langt

Tiltakskordinator (frikjøp av medarbeider i NAV) startet sitt arbeid i februar 2012. Fra 01.08.2012 ble stillingen som tiltakskordinator økt fra 40% til 80% og fra 01.01.2013 – 30.06.2013 er stillingen økt til 100%.

I oppstartsfasen ble det inngått intensjonsavtale om 19 kommunale praksisplasser, deretter startet arbeidet med å få etablert deltakere i praksisplassene. 25 personer har vært/er knyttet til de kommunale praksisplassene, av disse er 12 personer gått videre til arbeid/utdanning eller kurs i regi av NAV. Per 11.02.2013 er det 13 deltakere i kommunale praksisplasser.

Dette er et tiltak som har vist seg å ha god effekt. Suksesskriterier er tett oppfølging med fokus på måloppnåelse for den enkelte deltaker i praksis. Tilbakemeldinger fra kommunens enheter forteller at det er en fordel å ha én person (tiltakskordinator) å forholde seg til.

Tiltakskordinator har sterkt fokus på privatøkonomi og lese-/skrive-/tallforståelsesproblematikk i gruppesamlinger og veiledningssamtaler med den enkelte bruker. I gruppemøtene er det dessuten blitt tilbudt karriererådgiving og deltakerne er blitt informert om Smart-kurs. Deltakernes evalueringer av de gjennomførte gruppemøtene/samlingene har vært svært positive.

Karriereveiledning og samarbeid med oppfølgingstjenesten i fylket har ført til gode resultater med hensyn til “drop out” fra videregående opplæring. Økt fokus på målgruppen har ført til tettere samarbeid og økt kjennskap til aktuelle samarbeidspartnere som kan bidra til den enkeltes måloppnåelse. Dette har igjen ført til god nettverksbygging.

Nærhet til NAV`s virkemidler og gode samarbeidsrelasjoner gjør at tiltakskjedning blir lettere gjennomførbart.

4) Arbeid for styrket familiefokus

Lov om sosiale tjenester i NAV, § 1. *Lovens formål: Formålet med loven er å bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet, herunder at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig, og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet. Loven skal bidra til at utsatte barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud.*

Det kommunale tjenesteapparatet har noen utfordringer i å ha helhetlig fokus på familien og samhandle med andre tjenesteområder ved behov. I Risør kommune jobber vi nå for å finne gode felles metoder/metodikk for å bli mer sømløse til gode for våre brukere. Det er nå økt fokus på kvalifisering, deltakelse i arbeidslivet og mestring av privatøkonomi.

I løpet av 4. kvartal 2012 har tiltakskoordinator tatt nye initiativ til å styrke familiefokus i kommunens ulike tjenesteområder, med kartlegging av aktuell praksis og utfordringer innen området. Barnevernet ser at det er utfordringer med hensyn til samhandling i tjenesteapparatet og felles mål om raske, smidige løsninger for den enkelte familie, og erfarer at noe av tjenestetilbudet er svekket etter omorganiseringen i NAV, som bortfall av hjemmekonsulentfunksjonen. Helsestasjonen har mange møtepunkter med familiene, fra svangerskap og frem til barn og ungdom fyller 20 år. Svangerskapskontroller kan utføres i hjemmet om det er hensiktsmessig for mor og barn. Tjenesten gjennomfører et hjemmebesøk etter fødsel, og følger opp med flere besøk ved behov. NAV har stort fokus på økonomi, og yter i stor grad økonomisk rådgivning og/eller gir tilbud om økonomistyring til barnefamilier der en anser det nødvendig. Barn blir særlig fulgt opp med tanke på deltakelse i fritidsaktiviteter. Flyktningetjenesten i NAV har gode rutiner for oppfølging og boveiledning i hjemmet. NAV vurderer å utarbeide samtale-/kartleggings skjema for å avklare familiesituasjonen på et tidlig tidspunkt.

Tjenesteområdene barnevern, helsestasjon, psykiatri/rus og NAV hadde i november 2012 en felles samling med fokus på god samhandling og økt bevissthet på smidige løsninger for den aktuelle familie/brukergruppe. Samlingen var et viktig ledd i å bygge videre på arbeid gjort med samhandlingshåndboka "Sammen på tvers" og prosjektene "Barn i rusfamilier" og Likeverdig samhandling, og å sikre videreføring i ordinær virksomhet.

5) Opplevelseskort/Aktivitetskort

Opplevelseskort var et av de første tiltakene som ble drøftet i prosjekt “Likeverdig samhandling”, og har vært et tilbakevendende tema gjennom hele prosjektperioden. Det startet med å undersøke Ålesundsmodellen, uten at vi klarte å se denne modellen gjennomført i Risør. Høsten 2012 ble det også gjennomført et møte med Frelsesarmeens slumstasjon Oslo, der en fikk presentert deres oppbygging og erfaring med Aktivitetskortet.

Å tilpasse modellen til Risør møter på noen utfordringer. Oslo og Ålesund har en rekke fornøyer som kan benyttes hele året som badeland, kino, fredssenter, bowling, Tusenfryd og Den Norske Opera. I Risør finnes det svært få lignende aktiviteter. Det betyr ikke at ikke Risør byr på opplevelser som noen barn faller utenfor å bruke, men dette er i hovedsak aktiviteter knyttet til festivaler, teater, konserter og lignende. Slike enkeltstående arrangement ser en ikke som hensiktsmessig å inkludere i et slikt kort.

En har på bakgrunn av dette konkludert med at et konkret opplevelseskort ikke er den modellen som passer best for Risør. Samtidig har Risør allerede ordninger som fungerer godt, og som ivaretar de samme barna. Kiwanismodellen gir barn opplevelser og har ingen begrensninger på hva det kan søkes om. Kommunen har også gjennom flere år mottatt gaver fra Sanitetskvinnene til å gi vanskeligstilte familier ferieopplevelser.

Pr. i dag ser en det derfor som mest hensiktsmessig å støtte opp om og bygge videre på de modellene som allerede er etablert. Det hadde samtidig vært ønskelig å sette av en pott penger (eks. kr. 100.000) til planlagte gruppeaktiviteter som for eksempel: sommer-/vinter-aktivitet, FFO (Fotballfritidsordningen), spesielle barne-/ungdoms-arrangement, kulturnatt ol, for på den måten å kunne tilby enkelte ungdom slike opplevelser. En slik “kasse” vil da være avhengig av at det er en bestemt person som administrerer dette.

6) Erfaringer med Kiwanismodellen og Frelsesarmeen

KIWANISMODELLEN

28 organisasjoner/instanser er nå knyttet til Kiwanismodellen, 20 av de er direkte rettet mot barn. Kiwanis ønsker enda tettere samarbeid med flere av disse. Både bidragsytere og personer med behov for støtte har stadig lavere terskel for å bruke modellen, og kostnadseffektiviteten øker. I løpet av 2012 har Kiwanismodellen fått gratisplasser i alle lag og foreninger, samt fribilletter til en rekke arrangement. Muligheter for tilgang til Kulturskolens tilbud er under vurdering.

I 2011 bidro modellen til 89 muligheter for 70-80.000 kroner. I 2012 (pr utløpet av november) var det gitt 133 muligheter for 67.000 kroner. "Muligheter" kan være bidrag til å feire egen bursdag, gave for å kunne delta i andres bursdag, sko til 17. mai, være med i fotballklubben og ha nødvendig utstyr, besøk i dyrepark, campingtur, møbler med mer.

FRELSESARMEEN

Frelsesarmeen har fått en økt mengde brukere, det kan forklares med at terskelen for å henvende seg dit er blitt lavere. En av årsakene til dette kan være at det har vært økt fokus på «fattigdom» i lokale medier. Julegryta slo alle rekorder i 2012, og «julejammen» bidrar til at frelsesarmeen kan dele ut ekstra midler til jul.

Ved å delta på møter med kommune, NAV og andre frivillige har forståelsen for hverandres arbeid økt. Frelsesarmeen ser at det er viktig at disse møtearenaene opprettholdes for videre dialog.